

Призначення експертизи електронних доказів в адміністративному судочинстві України

Тарас Шевченко

аспірант, Факультет права та міжнародних відносин, Державний університет
«Київський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України, м. Київ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6632-8652>, e-mail: tarasshevchenko40@gmail.com

Ніна Троцюк

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу, факультет права
та міжнародних відносин, Державний університет «Київський авіаційний інститут»
Міністерства освіти і науки України, м. Київ, Україна

Досліджено особливості судової практики призначення експертизи електронних доказів в адміністративному судочинстві України. Визначено процесуальний статус електронних доказів та вимоги до їх подання відповідно до положень Кодексу адміністративного судочинства України. Проаналізовано умови, за яких суд призначає експертизу, акцентуючи на необхідності спеціальних знань поза межами права та відсутності (або сумнівності) висновків експертів у справі. Сформовано висновок щодо експертизи електронних доказів як процесуального інструменту для забезпечення повного й об'єктивного з'ясування обставин справи.

Ключові слова: електронні докази; судова практика; адміністративне провадження; експертні дослідження; КАС України.

Court Practice of Appointing Expert Examination of Electronic Evidence in Administrative Court Proceedings in Ukraine

Taras Shevchenko, Nina Trotsyuk

The abstract examines the peculiarities of judicial practice in appointing expert examination of electronic evidence in administrative proceedings in Ukraine. It determines the procedural status of electronic evidence and the requirements for its submission in accordance with the provisions of the Code of Administrative Procedure of Ukraine. The conditions under which the court appoints an examination are analyzed, emphasizing the need for special knowledge outside the scope of law and the absence (or doubtfulness) of expert conclusions in the case. A conclusion is formed regarding the examination of electronic evidence as a procedural tool to ensure a complete and objective clarification of the circumstances of the case.

Keywords: electronic evidence; judicial practice; administrative proceedings; expert examinations; Code of Administrative Procedure of Ukraine.

Докази й доказування є ключовим елементом будь якого судового процесу, оскільки тільки на підставі дійсних фактів та обставин можливе забезпечення справедливого рішення суду. Кодекс адміністративного судочинства України (далі — *КАС України*) встановлює в ст. 72, що доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [1].

Згідно зі ст. 99 КАС України, електронними доказами є інформація в електронній

(цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет) [1]. До того ж для долучення електронних доказів до матеріалів справи, вста-

новлено спеціальний порядок їх подання. Згідно ст. 99 КАС України, електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, на яку накладено кваліфікований електронний підпис відповідно до вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». Законом може бути визначено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу. Крім того, учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених в порядку, визначеному законодавством, проте паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом [1].

Варто наголосити, що законодавець визначив лише дві підстави в ст. 102 КАС України, якими може керуватись суд для призначення експертизи:

- 1) для з'ясування обставин, що мають значення для справи, необхідні спеціальні знання у сфері іншій, ніж право, без яких встановити відповідні обставини неможливо;
- 2) жодною стороною не наданий висновок експерта з цих самих питань або висновки експертів, надані сторонами, викликають обґрунтовані сумніви щодо їх правильності.

Щодо даного питання Касаційний адміністративний суд у складі Верховного суду у справі 160/3944/19 від 03.06.2021 р. ухвалив правову позицію, згідно якої, судова експертиза призначається в разі потреби у спеціальних знаннях для встановлення фактичних даних, що входять до предмета доказування, тобто коли висновок експерта не можуть замінити інші засоби доказування чи необхідно провести обчислення. Якщо наявні у справі докази є взаємно суперечливими, сумнівними, неясними або неповними, суд може оцінити їх, із призначенням відповідної (додаткової чи повторної) судової експертизи, або може відхилити висновок експерта повністю (або в частині), навівши детальне та належним чином обґрунтоване таке неврахування [2].

Аналізуючи підстави, які визначені для призначення експертизи адміністративним

законодавством та судовою практикою, можна констатувати, що передумовою призначення експертизи судом є необхідність з'ясування тих обставин, які виходять за межі професійних знань судді в силу їх специфічного характеру та становлять необхідність в з'ясуванні обставин для правильного вирішення адміністративним судом спору по суті. Як приклад, можна навести судову справу 128/2833/17, за результатами розгляду якої в Ухвалі суду від 20.12.2018 р. суд задовольнив клопотання Позивача та призначив комп'ютерно-технічну експертизу та на дослідження експерту поставив наступне питання: «Коли (о котрій годині, якого числа місяця та року) було розміщено на офіційному сайті Агрономічної сільської ради Вінницького району Вінницької області (<http://agronomichne.vinrayrada.gov.ua/ogoloshennya/>) оголошення за 02.02.2017 року щодо публікації газети «Подільська зоря» від 02.02.2017 року за № 5 (8635) (т. 3 а.с. 136)?» [3]. Як відомо, експертиза електронних доказів є інструментом встановлення обставин, які мають значення для справи, але при цьому суд її застосовує коли не в змозі їх встановити використовуючи знання з права, а тому в такому випадку потрібна залученість експерта.

Натомість обставини встановлення певного часу, як юридичного факту, не завжди є такими, що потребують залученості експерта. Так, наприклад, у справі 826/4335/18 суд своєю Ухвалою від 23.07.2018 р. не задовольнив клопотання Позивача про проведення комп'ютерно-технічної експертизи мотивуючи тим, що враховуючи предмет спору, наявні докази по справі, відсутня потреба у застосуванні спеціальних знань у іншій сфері, ніж право. При цьому, матеріали справи містили достатні докази для надання правової оцінки спірним правовідносинам [4].

В адміністративному судочинстві України електронні докази наділені самостійним процесуальним статусом і так само подаються за спеціальними правилами. Визначений порядок подачі доказів, дає можливість перевірки їх достовірності та відповідності оригіналу. Саме призначення судової експертизи щодо електронних доказів є не «стандартним»

процесуальним кроком, а винятковим інструментом для встановлення фактів, у випадку об'єктивної потреби у спеціальних знаннях поза межами права. Аналіз практики демонструє, що суди призначають комп'ютерно-технічні експертизи тоді, коли необхідно перевірити технічні параметри електронної інформації (наприклад, час і спосіб розмі-

щення даних у мережі, характеристики метаданих тощо), які неможливо достовірно встановити іншими засобами доказування, але у випадку наявності достатнього об'єму переконливих доказів, суди можуть мотивовано відмовляти у проведенні експертизи, забезпечуючи таким чином стандарти процесуального розгляду.

Перелік джерел посилання

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
2. Правові позиції Верховного Суду : підстави проведення судової експертизи. URL: <https://lpd.court.gov.ua/legal-position/6470> (дата звернення: 01.02.2026).
3. Ухвала Вінницького окружного адміністративного суду від 20.12.2018 р. у справі № 128/2833/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78842973> (дата звернення: 01.02.2026).
4. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 23.07.2018 р. у справі № 826/4335/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75743429> (дата звернення: 01.02.2026).